HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כעבין. ערוכה ומקוטעת כגוסקקות נחות גלי דעתיה דלגמח עצמה: **ללמודין.** ◦כגסריס בעלמא שלא הקפיד על עירסמה[ו]. ודוגמתו שנינו במועד קטן (פ"ג דף יב.) עושה לו למודין לוחין לגבור של יין לכסותו: **זיעה בעלמא הוא.** ואינו פרי לגרך עליו ברוך פרי העץ: **וחומץ ספוניות.** קופי עגבים שאין מתבשלים עולמית ועושים מהן חומץ: **מחייב קרן וחומש.** לשומה ממנו בשוגג: **ור' יהושע פוטר.** דזיעה בעלמא הוא ואין לך פרי הניתן למשקה שלא זיעתים ועגבים בלגד והיינו כמר בר רב משי: **טריימ מהו.** מה מצרכין עליו. ומה טריימ כל דבר שכמוהו קלת ואינו מרוסק: **לא הוה אדעתא דרבא.** לא היה מצין מהו שומל: **א"ל.** רבינא לההוא מרבנן אינו טריימ אלא שומל: **דקורטמי.** כרכום שכותשים אותו ונותנין בו יין ושותין: **או דשומשמי.** להוליא שאנן: **או דפורצני.** כתיאת עגבים לתת לתוך החרצנים מים לעשות ממנו א"ל רבא קמיה דרבא מאי קאמר ליה יתיב רבינא וגם קופו כגון הני קופגנין שמטגנין אותן בשמן שקורין בוגי"ס ◦) פטורין מן החלה: **מר** זוטרא קבע מעודתיה עלויה. וכן יל"ש אי קנע קעודתיה עליה מצרכין עליה המוצ"א וכן לוה הכ"מ בפוריס שקוצעין שעורתן עליהן לצרך המוצ"א בפת ממלה כדי לפוטרן מברכה שהיה מסופק אי הוה קציעות מן הלח: **האי דובשא דתמרי מברכי** עלויה שהכל. וכן מסקין מכל מיני פירות כר מתירוש וילהל כדאמרינן גבי עלה[א] ולאפוקי מה"ג שפירש דמיירי שנתן לתוכן מיס[ב] ואכר לידן פרס לא מצרכין עליו בורא מיני מזונות אלא שהכל ואפי' לרב ושמואל דאמרי כל שיש בו ממשת המינין מצרכין עליו בורא מיני מזונות אלא שהכל ואפי' לרב ושמואל הכא הוי טעמא דלא נהיר ליה כולי האי ואפילו הכי לא מצרכין עליו בורא מיני מזונות אלא שהכל נהיה בדברו, דתנן ועל כולם אם אמר שהכל יצא. **ושתיתא וכו'.** פי' שתיתא אסורין, והוא הקלי, דעביד במשחא ובמלחא ובקמחא או במ"א]. **[ושוין שבוחשין את השתית בשבת.** והוא נתינת השתית בכלי ואח"כ יתן בו חומץ ויערבנו שתי וערב בתרווד, או כיוצא בו כלי הניטל בשבת, וינער את"כ את הכלי לכלי אחר].

בעבין חייבין כלמודין פטורים א"ל אביי לרב יוסף האי כובא דארעא מאי מברכין עליה א"ל מי סברת נהמא הוא [א]גובלא בעלמא הוא ומברכין עליה בורא מיני מזונות מר זוטרא [ב]קבע סעודתיה עליה וברך עליה המוציא לחם מן הארץ ושלש ברכות אמר מר בר רב אשי [ג]ואדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח מ"ט [1]לחם עוני קרינן ביה ואמר מר בר רב אשי [ד]האי דובשא דתמרי מברכין עליה שהכל נהיה בדברו מ"ט זיעה בעלמא הוא כמאן כי האי תנא דתנן [ה]דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ ספוניות ושאר מי פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ורבי יהושע [ו]פוטר א"ל ההוא מרבנן לרבא טריימא מהו לא הוה אדעתיה דרבא מאי קאמר ליה יתיב רבינא קמיה דרבא א"ל דשומשמי קא אמרת או דקורטמי קא אמרת או דפורצני קא אמרת אדהכי והכי אסקיה רבא לדעתיה אמר ליה חשילתא ודאי קא אמרת ואדכרתן מלתא הא דאמר רב אסי [ז]האי תמרי של תרומה מותר לעשות מהן טריימא ואסור לעשות מהן שכר והלכתא [ח]תמרי ועבדינהו טריימא מברכין עלוייהו בורא פרי העץ מאי טעמא במלתייהו קיימי כדמעיקרא. שתיתא רב אמר שהכל נהיה בדברו ושמואל אמר בורא מיני מזונות אמר רב חסדא ולא פליגי [ט]הא בעבה הא ברכה עבה לאכילה עבדי לה רכה לרפואה קא עבדי לה מתיב רב יוסף [י]ושוין [כ]שבוחשין את השתות בשבת [ל]ושותין זיתום המצרי ואי ס"ד לרפואה קא מכוין רפואה בשבת מי שרי א"ל אביי ואת לא תסברא והא [מ]תנן [נ]כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת וכל המשקין שותה אלא מה אית לך למימר גברא לאכילה קא מכוין ה"נ גברא לאכילה קא מכוין לישנא אחרינא אלא מה אית לך למימר גברא לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא ה"נ לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא וצריכא דרב [ס](ושמואל) דאי מהאי ה"א לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא אבל הכא [ע]כיון דלכתחלה לרפואה קא מכוין לא לבריך עלויה כלל קמ"ל [פ]כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי: שעל הפת הוא אומר המוציא וכו': ת"ר מה הוא אומר המוציא לחם מן הארץ רבי נחמיה אומר מוציא לחם מן הארץ אמר רבא במוציא כולי עלמא לא פליגי דאפיק משמע דכתיב [2]אל מוציאם ממצרים כי פליגי בהמוציא רבנן סברי המוציא דאפיק משמע דכתיב [3]המוציא לך מים מצור החלמיש [צ]ורבי נחמיה סבר המוציא דמפיק משמע שנאמר [4]המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים ורבנן ההוא הכי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקנא יתכון ממצרים דכתיב [4]וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא משתבחין ליה רבנן לרבי זירא [את] בר רב זביד אחוה דר"ש בר רב זביד דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא אמר להם לכשיבא לידכם הביאוהו לידי זמנא חדא איקלע לגביה אפיקו ליה ריפתא פתח ואמר מוציא אמר זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא בשלמא אי אמר המוציא

אשמעינן

שמיע ליה מברך גורס מיני מזונות קלימתא מברך שהכל ואף על פי שלרפואה נעשית היכא דלית ליה הנאה מיניה מברך:

והלכתא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכל המשקים וכו' מכוין ס"ל ואמר כך מ"ה ס"ע, וכ"כה וכו' ברכה הס"ד ואחר כך מ"ה דסל"ש: (ב) תוס' ד"ה לחם וכו' וי"מש"ל הייבים אלא משום דתנן העושה עיסתו נפץ כלי לחלקה פטורה מן החלה לית הכא שיעורא א"כ הכא: (ג) ד"ה הלי דוסבא וכו' דתן שכר שלא וכו' ועוד דשמיט ג"כ עין בסוף עמוד זה: (ד) ד"ה ואמרין שכוסתין דבי יוסי בר יהודה פליג גבי נותן מיס. ג"כ פ' מי שהסתין סוף קף קנה: (ה) ד"ה ולי וכו' דיין שכר שלא וכו' ועוד דשמיט ג"כ עין בסוף עמוד זה: (ו) ד"ה ושמיט וכו' דפליגי גבי נותן מיס. ג"כ פ' מי שהסתין סוף קף קנה: (ז) ד"ה ולי וכו' דיין שעקרו כ"ל ומיהא כל שמתין: (ח) בא"ד דפסיקא למתני' דשרי בשבת כיון שעומד לאכילה אע"ג דעיקרו לרפואה שלא לרב:

גליון הש"ס

גמ' וז"ג **סבר המוציא** דמפיק משמע. ע' עיקופין י"ע ע"ת ול"ע: רש"י ד"ה בלמודין בנסרים. ע' מ"ע פ"ה מ"ע ד"ה ומילתא קיימא: **שבוחשין.** מגיסין בכף לערבו יפה בתימיו: **ויזופו המלר.** מפורש במסכת פסחים (דף מב:): **וכל המשקים שופה.** שלמא לאכילה מכוין ורפואה ממילא הוי הכא נמי לאכילה מכוין כו' (ע): ר"ג **ולריכה דרב ושמואל.** ופ"ג דמניח לענין שבת דאוכל הוא ומותר לאכלו משמע מלטריך למימר לטעון ברכה: ר"ג **דסד"א כיון דלרפואה קא מכוין לא נצטרכה קמ"ל כיון דמפהני מיניה.** שהרי מאכל הוא נעי ברוכי: **והלכתא** ל"ג ומהלכות גדולות הוא: **דלפיק משמע.** שהוליא כבר והא ולאי ברכה הגונה לשמעבר בעינן שהרי כבר הוציא הלחם הזה מן המלך שהוא בא ליהנות הימנו: **דלמיא לא מוליאם ממלריס.** וכשנתמרה פרשת בלעם כבר ילאו: **המוציא לך מים.** וכבר הוליא: **ורבי נחמיה סבר דמפיק משמע.** שעתיד להוליא דכתיב המוציא מתכם וכשנתמר פסוק זה למשה עדיין לא ילאו והמוציא לך מים עדיין היה מוליא כל ימי היותם במדבר: **דלפיקים יכמן.** שהי הוא שהוציאתי מתכם:

תורה אור השלם

1. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
דברים טז ג
2. אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרָיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לוֹ:
במדבר כג כב
3. הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדול וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ: דברים ח טו
4. וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם: שמות ו ז

רבינו חננאל

מר זוטרא קבע סעודתיה עלויה ובריך עלויה המוציא לחם מן הארץ. דלענין שוורא נהמא אי קבע סעודתיה עליה, בתחלה מברך המוציא ולבסוף שלש ברכות, ויוצא בה ידי חובתו בפסח, מ"ט לחם עוני קרינא ביה. ואי לא קבע סעודתיה עליה, בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. **תמרי ועבדינהו טריימא מברכין עלוייהו בורא פרי העץ.** אבל דקורטמי דפורצני דשומשמי לא אישיטא, והלכך מברך עלייהו שהכל נהיה בדברו, דתנן ועל כולם אם אמר שהכל יצא. **[ושתיתא וכו'.** פי' שתיתא אסורין, והוא הקלי, דעביד במשחא ובמלחא ובקמחא או במ"א]. **[ושוין שבוחשין את השתית בשבת.** והוא נתינת השתית בכלי ואח"כ יתן בו חומץ ויערבנו שתי וערב בתרווד, או כיוצא בו כלי הניטל בשבת, וינער את"כ את הכלי לכלי אחר].

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, דבפ' כל שעה חשבינן להו דזיעה בעלמא ואינו סופג את הארבעים אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים. ב. בתוס' ר"ש הוסיף, דאי לבדו הוא מברך עליו ב"פ העץ דאשתני לעלוייא כמו שמן זית. ג. בתוס' ר"ש כתב, א"נ י"ל כיון שהמשקה צלול עקרו ע"ש המשקה ולא שייכא לההיא דרב ושמואל דכל דבר שיש בו מחמשת המינים וכ' ואין בו כי אם טעמא בעלמא. ד. בתוס' ר"ש כתב. ועוד דגבי שתית קאמר דברכה מברך שהכל. (ובמהרש"א הגיה בתוס' בשתיתא). ה. בתוס' ר"ש כתב, בריייתא היא בפ' בתרא דשבת גבי פלוגתא דר' וריב"י דפליגי גבי נותן מים למורסן והתם מסיק דאיירי ברכה מדקתני וכו' (עיין ב"ח). ו. בתוס' ר"ש כתב. וצריכא דרב ושמואל דפשיטא דמתני' שריא ליה בשבת כיון שעומד לאכילה.

מוסף רש"י

ושאר מי פירות של תרומה. מין מעגנים וחיתים שדרכן כך (חולין קכ:). **ושותין זיתום המצרי.** דלמא רפואה נמי משקה הוא, דתנן (שבת קנ:) כל המשקין שותה אדם לרפואה (שבת קנו:). **ב. כיון דאית ליה הנאה מיניה.** לגד הרפואה יש לו הנאת אכילה (ע"ז לז:).

מח א ב מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה ט טוש"ע או"ח סימן קסח סעיף טו:
מט ג מיי' פ"ו מהל' ממן ומלה הל' ו טוש"ע או"ח סי' תסח סעיף ב:
נ ד מיי' פ"ח מהלכות ברכות הלכה ד סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רכ סעיף ח:
נא ה ו מיי' פ"ל מהל' תרומות הלכה ב:
נב ז מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' ד סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רכ סעיף ז:
נג ח [מיי' פ"ג מהל' שבת הל' ח] סמג עשין רח טוש"ע או"ח סי' רמ סעי' ו:
ט [מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' ג] טוש"ע או"ח סי' שכח סעיף יח:
י [מיי' שם הלכה כא]:
נד כ מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' כא טוש"ע או"ח סי' שכח סעיף ג]:
ל [טוש"ע או"ח סי' שכח סעיף ח]: